

פחד דוד

פרשת
ויגש

ה' טבת
תשע"ה

900

יו"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוו"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוו"ן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 4:05 | 4:10 | 4:19 | 4:26

מוצאי שבת 5:20 | 5:21 | 5:19 | 5:23

רבינו תם 5:58 | 5:59 | 5:57 | 6:01

משכיל לדוד

קנייני התורה - הגבורה האמיתית

(תהילים קיט, צב) כלומר, לולא התורה הקדושה שהפכה להיות בשבילי כשעשוע, כבר מזמן הייתי נאבד בעיניו הצרות. וכגון זה מצינו סיפורים רבים אודות גדולי ישראל שהתייסרו בייסורי גוף ונפש וכאשר רצו להשכיח מעצמם את מאובנם היו ממהרים להשקיע ראשם בלימוד התורה וכך בא מזור לכאבם.

יעקב אבינו רצה לרכך את הקושי העצום הטמון בגלות מצרים ומשום כך שלח את יהודה לפניו "להורות", וצויה גם על שאר בניו להקים בתי מדרש בארץ גושן על מנת להפיץ את קול התורה. ומסיבה זו נקראת ארץ גושן בשם זה - על שם שהתגוששו שם זה עם זה בתורה. ועל כוחה העצום של התורה ניתן לראות מבני שבט לוי שמשום היותם עמלים בתורה בבית המדרש נמנע מהם השעבוד (שמו"ר פ"ה, טז) שלא כשאר השבטים שלא היו עסוקים בדברי התורה ולפיכך הוטלה עליהם עבודת פרח.

יוסף אמר לאחיו שהמסר העיקרי שאותו הם צריכים להעביר לפרעה הוא - אנחנו אנשי מקנה, דהיינו, עסוקים בקניית קניני התורה. אמנם אנו גיבורים ואנשי חיל, אך אין זה עיקר מלאכתנו ועיסוקנו, אלא התורה היא דיגלנו והיא זו העומדת בראש מעינינו. והדגישו האחים ואמרו לפרעה "אנשי מקנה היו עבדיך" משמע, לא רק עתה אנו עסוקים בקניית קניני התורה, אלא היינו עסוקים בכך גם בעבר, בטרם ירדנו לעולם, שבזמן שנשמטנו הייתה מצויה במרום תחת כסא הכבוד למדנו תורה מפי הגבורה, וכל הירידה שלנו לעולם הזה הייתה על דעת זה שנמשיך להגות בדברי התורה הקדושה ולקנות את קנייניה, שלולי עמלה של תורה אין קיום לעולם. ולכך כפלו האחים את המילה "גם" ואמרו "גם אנחנו גם אבותינו", כוונתם היתה לרבות גם את נשמתם שאף היא היתה עסוקה בקניית קניני התורה בעודה מצויה במרום, ועתה משידה לעולם וניתנה בתוך גופם מבקשת היא להמשיך במה שעסקה בעולמות עליונים ולהוסיף ולהידבק בתורה.

ובזה שיוסף שלח לפני פרעה את "מקצה אחיו" - מן הפחותים שבהם לגבורה, ככתוב (שם, פס' ב) "ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים ויציגם לפני פרעה", ומבאר על כך רש"י - "ומקצה אחיו - מן הפחותים שבהם לגבורה שאין נראים גיבורים, שאם יראה אותם גיבורים יעשה אותם אנשי מלחמתו, ואלה הם - ראובן שמעון לוי יששכר ובנימין". הוא הוכיח בזה לפרעה שלא הגבורה הפיזית היא עניינם אלא התורה הקדושה היא עיקרם, והוכחה לכך שהם אינם בעלי מראה שרידי וחסון. אך עם זאת יש להבין, הרי פרעה כבר הכיר בכוח האחים, וכיצד יתיישב הדבר על ליבו שהם אינם גיבורים ואנשי חיל. ולפי דברינו מבואר שזה מה שאמרו האחים לפרעה - אנו איננו אנשי כוח אלא התורה היא כוחנו, ומכיוון שהתורה מצויה בנו, ממנה אנו שואבים את עוצמתנו וכאשר אנו נזקקים להגן על עצמנו גברת התורה מתלבשת עלינו ומעניקה לנו כוחות על אנושיים לגבור על אויבינו. ולמעשה הגבורה האמיתית היא גבורת היצר - היכולת לכונן את היצר ולשלוט עליו כפי הנאמר (אבות ד, א) "אזיהו גיבור הכובש את יצרו".

"וזהו כי יקרא לכם פרעה ואמר מה מעשיכם. ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו ועד עתה גם אנחנו גם אבותינו בעבור תשבו בארץ גשן כי תועבת מצרים כל רועה צאן" (בראשית מו, לג-לד)

יוסף הצדיק פונה אל אחיו ואומר להם שכעת, לאחר בואם למצרים, בודאי פרעה ישלח לקרוא להם לפניו על מנת לראותם ולהתרשם מכוחם, שהרי גלוי וידוע לפני פרעה כוחו וגבורתו של יוסף ולפיכך המליכו למלך על מצרים, ומפני רצונו לחזק את מלכותו לבטח יבקש לראות את אחי יוסף הנוספים - האם כוחם ככוח אחיהם יוסף. ולאחר שפרעה יבחין בכוחם הרב של האחים ודאי שיבקש אותם לעצמו לצורך חיווק וביסוס מלכותו.

יוסף הצדיק אינו מחכה להזמנתו של פרעה אלא בוחר להביא את אחיו לפניו מיוזמתו הוא, וזאת משום הידיעה שפרעה לא יפסיד את ההזדמנות לקרוא אליו את אחי יוסף, ולפיכך הקדימו יוסף והביא לפניו את אחיו כפי הנאמר (שם מו, א) "ויבא יוסף ויגד לפרעה ויאמר אבי אחי וצאנם ובקדם וכל אשר להם באו מארץ כנען והנם בארץ גשן". וכן מצינו שיוסף מודריך את אחיו ומורה להם כיצד לנהוג ומה לומר לפני פרעה. מכיוון שיוסף ידע שפרעה יבקש את האחים לעצמו, משום כך הוא מורה להם שכאשר ישאלו למעשיהם ולעיסוקם יאמרו שהם אנשי מקנה וחלילה להם להזכיר את העובדה שהם אנשים גיבורים וחכמים - אנשי חיל.

ובאשר למלכותו של יוסף על מצרים, הייתה זו הוראת שעה ליחיד, וודאי הוא שאין זו דרך הטובה לרבים. תפקידם של האחים היה להקים בתי מדרשות ולהפיץ את תורת אביהם יעקב, תורה אשר עתידה לשמור על בני ישראל בגלות ולזכותם בגאולת מצרים.

ועולה תמימה עצומה, כיצד חשב יוסף לנהוג בעורמה עם פרעה בזה ששלח לפניו את החלשים מביניהם, הרי פרעה ידע והכיר בכוחם הרב של אחי יוסף שגבורתם התפרסמה בכל העולם כולו, שהרי שמעון ולוי יצאו למלחמה כנגד אנשי שכם שטימאו את אחותם דינה וחיתתם נפלה על כל עמי הארץ. כמו כן אומרים חז"ל שבכל מקום אליו באו השבטים זכו הם לנצח את יושבי המקום ביד רמה ובזרוע נטויה, ואף ברדתם לארץ מצרים כמעט שהחריבו אותה בכדי להציל את בנימין אחיהם (תנחומא ויגש ה) ואם כן צריך ביאור כיצד חשב יוסף להתחכם עם פרעה בכך ששלח לו את אחיו היחלשים והורה להם לטעון שאין הם אנשי כוח וגבורה אלא אנשי מקנה. כמו כן צריך ביאור הלשון שהורה יוסף לאחיו לומר לפרעה "גם אנחנו גם אבותינו", שכפי הידוע המילה גם באה לרבות, ולפיכך היה מספיק לכתוב "אנחנו גם אבותינו", ומה באה לרבות המילה גם הראשונה.

ונראה לבאר, תכלית ביאתם של האחים למצרים לארץ שהיא זרה להם, הייתה לצורך הכשרת הגאולה וקבלת התורה, המזור והתרופה של הגלות זו התורה הקדושה שבכוחה להשכיח את הצרות והייסורים מן הלב, והוא שאמר דוד המלך "לולי תורתך שעשועי או אבדתי בעוניי"

הילולא דצדיקיא

ה - רבי עמנואל ברודו
מסלוניקי

ו - רבי ששון מרדכי שנדוך

ז - רבי צבי

בן רבי ישראל בעש"ט

ח - רבי מעתוק עתוני כהן

ט - רבי חזקיה הכהן רבין

הרב הראשי לבוכארה

י - רבי מסעוד אשרף

אב"ד תימן

יא - רבי שלמה איגר

מחבר גליון מהרש"א

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

דברי חכמים

פרפראות לפרשה

משולחנם של חכמי התורה

חשבון מדוקדק במתנות

"לכולם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימין נתן שלוש

מאות כסף וחמש חליפות שמלות" (בראשית מה, כב)

מפורסמת היא שאלת הגמרא (מגילה טז, א) אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק (שעורר את שנת האחים בגין ה'כתונת פסים' שעשה לו אביו) - יכשל בו?

אמר רבי בנימין בר יפת: רמו רמו לו, שעתיך בן לצאת ממנו שיצא לפני המלך בחמשה לבושי מלכות, שנאמר: ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וגו'.

המהרש"א מעורר את השאלה הבאה; ניחא, אם כן, ענין החליפות, אולם עדיין קשה, שהרי הפסוק מעי דעל כך שיוסף נתן לבנימין גם שלוש מאות כסף, ולא נתן כמו כן לאחיו, ואם כן שוב יש להקשות: "אפשר דבר שנצטער בו אותו צדיק - יכשל בו?" ותיירך שכיון שבנימין היה אחיו גם מן האם, אין קנאה אלא בבגדים - שהאחים יחשבו שהוא מראה להם שנאה על מכירתו בבגדים, שהוא דוגמת המכירה בכתונת פסים.

תיירך מחודד לכך משיב רבנו בחיי על פי דברי הגמרא (גיטין מד, א) וכן פוסק הרמב"ם להלכה (פרק ח' מהלכות עבדים הלכה א') (המוכר את עבדו לנכרי כופין את רבו לחזור ולקנותו מן הנכרי עד עשרה בדמיו". (אדון שמכר את עבדו לגוי, הדין הוא, שמכריחים את האדון לפדות אותו ולקנות את העבד בחזרה, ולשלם על כך עד עשר פעמים ממה שהוא מכר אותו).

והנה, מחירו של עבד על פי התורה הוא שלושים שקלים (שמות, כא, לב). ולפי שאת יוסף מכרו אחיו לנכרי, הרי שהיה כל אחד מהם חייב לפדותו עד עשרה בדמיו, כלומר לשלם בעבורו שלוש מאות שקל כסף. אולם יוסף מחל לכל אחד את הסכום של שלוש מאות שקל כסף פדיונו. אבל בנימין לפי שלא היה עמהם במכירה זו, לכן נתן לו יוסף שלוש מאות כסף. ממש כאותו סכום שוויתר לכל אחד מן האחים, ולא היה כאן מקום לקנאת אחים...

בדרך מחודדת מביא הרה"ק מאוסרובצה זצ"ל, חשבון נפלא למהלך, חשבון המראה לנו בבירור כי השלוש מאות שקל שנתן לבנימין, היה שווה בדיוק לשאר האחים:

על הפסוק "וישב ראובן אל הבור" (בראשית לט, כט) אומר רש"י בשם המדרש: ובמכירתו לא היה שם, שהגיע יומו לילך לשמש את אביו, היינו: שלכל אחד משנים עשר הבנים היה לפי התורה יום מיוחד לשרת את אביהם. והנה, אם מנכים את השבתות והחגים שבהם לא היה צורך בשרות מיוחד, כי כולם כאחד היו בבית, נשארים שלוש מאות ימים, ועל כל אחד מהבנים היה לשרת עשרים וחמשה ימים במשך השנה.

יוסף שהיה במצרים במשך כ"ב שנה עד שיעקב בא אליו מצרימה. בתקופה הזאת היה עליו לשרת את אביו חמש מאות וחמישים יום, הרי נופל חמישים יום על חלקו של כל אחד ששירת במקומו. והנה בנוגע לעשרת האחים שהשתתפו במכירתו, לא היה חייב לשלם התמורה, (כי הם אלו שגרמו לו שלא יוכל לשרת את אביו). יוצא מן הכלל - הוא אחיו בנימין, שלא היה אחראי למכירתו. ולפי הדין שכר שכיר ליום, אם לא התנו ביניהם, הוא דינר כסף, שהוא שש מעות כסף. יוצא אפוא,

שבשכר חמישים יום ששירת בשבילו היה צריך לשלם לבנימין שלוש מאות מעות כסף. ולכן "ולבנימין נתן שלוש מאות כסף"...

טוטפות נגד סופות

במדינת וונצואלה שבדרום אמריקה משתוללות לא פעם סופות מזג אוויר קשות ומערבולות אשר גורמות לאסונות כבדים בנפש וברכוש. מעוצמת הסערות נגרמות מפולות הרים, בתים ועצים נעקרים ממקומם וכל מה שנקרה בדרכן של המערבולות - נחרב עד היסוד. לפיכך קיימת סכנת חיים להימצא בקרבן או על מסלול הסערה שלהן בשעות ההתפרצות.

יהודי יקר מוונצואלה סיפר לי שפעמיים ארע עימו שהוא ניצל בניסי ניסים מאותן סופות נוראיות.

בפעם הראשונה, כאשר החלה הסופה להשתולל בחוצות, הוא נלכד ברכבו מבלי יכולת לצאת ממנו. מעוצמת הסופה חלונות הרכב התנפצו לרסיסים, והוא היה בטוח שבתוך מספר רגעים הוא ימצא את מותו במקום. אלא שלפתע יד נעלמה פתחה עבורו את דלת המכונית, אפשרה לו לנוס על נפשו וכך הוא ניצל ממוות בטוח.

בפעם השנייה הוא שוב היה ברכבו כשהחלה הסופה, הרים נפלו וסלעים התפרקו, ובנס משמים הוא נפל עם רכבו לתוך בור בכביש. שם, הוא מצא לעצמו מחסה מפני הסופה המאיימת, וכך שרד אותה וניצל ממוות.

כשמעתי את סיפורי הצלתו של היהודי, שאלתי אותו: "האם אתה נוהג להניח תפילין מידי יום?"

"במשך שנים רבות הייתי נוהג להניח תפילין, השיב, אולם בעת האחרונה הפסקתי להניחן".

"הפסקת להניח תפילין? כיצד העזת?" געתי בו. "הרי כבר פעמיים היית נתון בסכנת חיים ממשית ופעמיים הקב"ה הציל אותך בניסי ניסים. האם אינך רואה בדבר איתות משמים לכך שעליך להתחזק ולהקפיד יותר בקיום

אין לו זמן

באחד הימים בא לפני יהודי וסיפר שהרופאים גילו בגופו את המחלה הנוראה, וביקש לקבל ברכה שיוכה להירפא ממחלה זו.

"האם אתה מניח תפילין?" שאלתי את היהודי.

"אני עסוק מאד במשך היום, השיב, ואין לי זמן לכך".

"אם כך", אמרתי לו, "הנה הקב"ה גרם לכך שיהיה לך זמן לקיום מצוה חשובה זו. הרי כעת בשל מחלתך אתה זקוק למנוחה רבה ולפנאי מכל עיסוקיך, ולכן כעת יש לך פנאי להניח תפילין".

אך היהודי השיב לעומתי: "כבוד הרב, גם כעת אני עסוק מאד, כיון שאני ממלא את שעותיי הפנויות בכתבת ספר היסטוריה".

לשמע דבריו הוכחתי אותו על כך שהוא מסדר את שעותיו באופן כזה שלאוכל, לשינה, לטיפולים בבית החולים, לכתבת ספר היסטוריה ולעוד עניינים שבגשמיות ובחומריות - לכל אלו הוא מקדיש מזמנו היקר כפי שנצרך להם.

אולם בעבור מצות התפילין, שאורכת מספר דקות ובכוחה להנסיס בנשמתו מעט רוחניות - לכך אין הוא מפנה מזמנו כלל, ועוד מעז לבוא לבקש מה' שיעשה עימו ניסים ויוסיף לו שנות חיים, שבהן הוא ימשיך ללכות את זמנו לריק.

על האדם לדעת שרק זכות התורה, המעשים הטובים ועבודת ה' יתברך, רק בכוח זכותם לעמוד לו להצלה, ורק בכוחם להביא לישועתו בעולם הזה ובעולם הבא.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע: "זיהי דבר ה' ואתה בן אדם" (יחזקאל ל"ז)

הקשר לפרשה: בהפטרה מסופר על מלכות יהודה ויוסף שלעתידי לבוא הם יתאחדו ככתוב: "ואתה בן אדם קח עץ אחד וכתוב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליוסף וגו', והיו לאחדים בידיך". והוא מענין הפרשה, כשיהודה נלחם להצלת אחיו בנימין ולבסוף כל השבטים התאחדו עם יוסף הצדיק, המושל בכל ארץ מצרים.

נצור לשונך

תיקון לעון לשון הרע

תולה ארץ על בלימה

אם כבר עבר ושמע לשון הרע והאמין בליבו, יוכל לתקן על ידי שיתחזק להוציא הדברים מליבו, שלא להאמין, ויקבל על עצמו להבא, שלא לקבל עוד לשון הרע על אדם מישראל, ויתוודה על זה, ובזה יתקן את הלאוין והעשין שעבר על ידי קבלת לשון הרע.

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

חיוב הכרת הטוב

**"ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח זבחים
לא-להי יצחק אביו" (בראשית מו, א)**

מפרש רש"י - "לא-להי יצחק אביו, חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקנו, לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם".

יעקב אבינו, כשהתבשר על יוסף החי במצרים שמח שמחה גדולה עד למאוד. עיקר שמחתו הייתה על כך שיוסף שלט בעצמו ולא שכח תלמודו. יעקב לא שמח על המלוכה הפיזית אלא על המלוכה הרוחנית, שהרי איזהו גיבור הכובש את יצרו. התורה מכונה "כבוד" (אבות ו, ג) יוסף אומר לאחיו "הוגדתם לאבי את כל כבודי" (בראשית מה, ג) אין מדובר בכבוד אישי אלא בכבוד התורה. ועוד, שלא פגם בברית קודש שנקראת כבוד.

יעקב אבינו שמח שמחה גדולה, וכאות הוקרה הוא מקריב זבחים, ומדגיש הפסוק שיעקב זבח זבחים לאלוהי יצחק אביו. ומבאר רש"י במקום שמכאן למדים שגדול כבוד האב מכבוד הסב. ויש לשאול, מדוע התורה מצאה לנכון ללמדנו הלכה זו דווקא כאן ולא במקום אחר, ובודאי שבדברי רש"י טמון עומק רב.

וראיתי מפרשים שכאשר יעקב אבינו מגיע לידי הבנה שהוא צריך לרדת למצרים על דבר בנו יוסף - הוא מתמלא בעצבות, כיון שחשש שרוח הקודש תעזבו בשנית בשל גילולי ארץ מצרים. אולם יעקב לא יכול היה לסרב לבקשת בנו היות ויוסף היה מלך, ואם ימנע מלקיים את דבריו יחשב למורד במלכות. יעקב אבינו בצר לו מקריב זבחים לקב"ה ומתפלל שימנע ממנו ירידה זו. ויעקב מקריב את הזבחים דווקא לזכות יצחק אביו היות ויצחק בהיותו עולה תמימה שעלתה על המזבח, לא ירד לארץ מצרים גם כאשר היה רעב בארץ, מפני שגופו נתקדש במעשה העקידה.

חשב יעקב שבזה שהוא מקריב זבחים לזכות אביו, יהיה בכך כוח ויכולת לעורר רחמי שמים שגם ממנו תימנע החובה לרדת לארץ גילולים ועבודה זרה, כשם שמאביו נחסכה ירידה זו. ובאשר לשאלה מדוע התורה מצאה לנכון ללמדנו שגדול כבוד אב מכבוד סב דווקא כאן, נראה להשיב שכאשר יצחק שמע שיוסף נטרף על ידי חיה רעה, הוא הזיל דמעות והשתתף בצערו של יעקב בנו, וכאות תודה על כך שיצחק השתתף בצערו של יעקב על דבר יוסף והזיל דמעות, וודאי שדמעותיו עשו רושם בשמים והובילו להצלתו של יוסף, אזי כאשר יעקב מתבשר שבנו חי וקיים והוא מלך במצרים, הוא ממחר להקריב זבחים, ובמעשה זה הוא מוקיר טובה לאביו. ועתה ניתן אם כן להבין מדוע התורה לימדה אותנו לימוד זה דווקא כאן.

מכאן למדים אנו עד כמה נאה כוחה של הכרת הטוב, שאדם המכיר טובה לחברו סופו להכיר טובה אף כלפי שמיא, שהרי הקב"ה מטיב עם האדם יומם ולילה, וכמו שמצאנו בענין זה אצל יעקב שהכיר טובה להקב"ה ולאביו, והקריב קרבן בהזכירו את זכות אביו יצחק שניחם אותו בשעת השמועה על יוסף בנו.

חזק וברוך

על מידות שבין אדם לחברו

גגיליון הקודם העלנו את השאלה על משפטו של הלל הזקן "מה ששנוא עליך לא תעשה לחברך", והשאלות המתבקשות: היתכן? האם זו כל התורה כולה - מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך? היכן הן רמ"ח מצוות עשה? היכן הן סס"ה מצוות לא תעשה?

תשובה לדבר, מוצאים אנו בדבריו של השל"ה הקדוש (שער האותיות, אות ב'), שכתב וזו לשונו:

"ובאמת כי דייקת, תמצא רובא דמצוות הם תלויים באהבת חברו כמוהו: כל מצות צדקה, ולקט שכחה ופאה, תרומות ומעשרות, ומשא ומתן באמונה, ואסור רבית, והרבה כיוצא בהם. אחר כך כמעט כל המידות, הרחמים והחנינה וארך אפים ורב חסד, ולדונו לכך זכות, ושלא לעמוד על דם רעך, והרחקת רכילות ולשון הרע, והוצאת דיבה, וליצנות, וקנאה, ושנאה, ונטירה, וענין כעס ורצון, ורדיפת הכבוד, ומידות אלפי אלפים כיוצא בזה, שיקיים רוב מצוות עשה ולא יעבור על רוב לא תעשה, ויהיה שלם בכל המידות כשיאהב לחברו כמוהו.

ואף מה שלא שייך בין אדם לחברו, כמו מאכלים אסורים, וחמץ בפסח, וכיוצא בהם - יקיימם בקל וחומר: אם יאהב לחברו כעצמו - קל וחומר יאהב להקדוש ברוך הוא העושה חסד חנים עמו, חסד של אמת, והוא אדון העולם, ובידו הכל יתברך שמו".

כלומר: בודאי האופן בו יש לקיים את כל אחת מתוך תרי"ג המצוות, אינו רמוז במשפט האחד והיחיד שאמר הלל לאותו גר צדק. את הפרטים, נדרש הגר ללמוד באריכות בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, שכן מבלעדי כן לא יוכל לקיים כהלכה את מצוות התורה.

אולם בכל זאת, מסביר השל"ה, במשפט האחד והיחיד שאמר הלל - טמון היסוד לכל עבודת ה'. השורש, המוביל לקיום כל המצוות כן:

באשר למצוות שבין אדם לחברו, הדבר פשוט. מי שיאהב את חברו כגופו, וימנע מלעשות לחברו את מה ששנוא עליו - לא יכשל באף אחת מהמצוות הללו, ובודאי יקים בשמחה את כולן. הוא ישמח לתת צדקה ולהפריש מתנות עניים, הוא לא יונה את חברו ולא יצער אותו, הוא ילווה לו מממונו בשמחה ולא יצפה לריבית בתמורה לכך, הוא כמוהו לא ידבר לשון הרע ורכילות, וכן הלאה.

גם המידות הטובות, כלולות ומקופלות בתוך אותו משפט אחד ויחיד: מי שאוהב את חברו כגופו - ינהג בו על פי אותן מידות שהוא היה רוצה שינהגו בהן עמו עצמו... הוא יהיה רחום וחנון, הוא יתרחק מהכעס ומהגאוה, הוא לא יקום ולא ייטור, הוא לא יתלוצץ על חשבון חברו, ועוד ועוד.

עד כאן, הדברים פשוטים. אולם השל"ה הקדוש אינו מסתפק בכך... הוא מבהיר, כי גם אם נתייחס למצוות שבין אדם למקום - הרי שיסודן ושרשן טמון בתוך אותה מצוה 'חברתית' כביכול, של "ואהבת לרעך כמוך".

שכן אם יאהב אדם את חברו מבלי שגמל עמו מאומה מעודו, ואף אם גמלו טובה מעולם - לא היתה זו אלא טובה מוגבלת שבדרך כלל מתן שכרה בצדה, על אחת כמה וכמה שיאהב הוא את הקדוש ברוך הוא, אבא שבשמים, אשר גמל וגומל ויגמול עמו טובות רבות לאין מספר, מאז ולעולם, עד לאין שיעור ממש!

ואם הוא יאהב את הקדוש ברוך הוא, כלום יש ספק בכך שירדוף ויתאמץ ככל יכולתו בכדי לקיים את רצונו? הלא הדבר ברור! "ואהבת לרעך כמוך" מוביל בהכרח ל"ואהבת את ה' אלקיך!"

כשאדם אוהב את חברו כפי שהוא אוהב את עצמו, הוא קם בבוקר וחושב לעצמו: כיצד אוכל להיטיב עם חברי? כיצד אוכל לשמח אותו, לעזר לו? מה עלי לעשות בכדי להימנע מלגרום לו צער, ולו הקל שבקלים? מעתה, לא נותר לו כי אם לפתוח את התורה הקדושה, וללמוד מחכמתו של יוצר האדם, חוקר כליות ולב - מה הן הדרכים בהן יוכל להוציא את רצונו הטוב אל הפועל...

מתורתו של אליהו הנביא זכור לטוב

זכור לטוב

יחד ואמר לו אותו העכו"ם לאביה תנה את בתך לבני לאשה והתוצאה לו אביה, והרגישה הבת בדבר והחרישה לו בדבר עד שהגיע זמן חופתה, וכשהגיע זמן חופתה עלתה לראש הגג והטילה את עצמה לארץ ומתה, מיד יצתה בת קול ואמרה; עליה אמר הכתוב "ומספר את רובע ישראל".

וכשניבא בלעם כל אותן טובות ונחמות על ישראל, בכה בלבו ואמר "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו", מלמד שהתאוה בלעם הרשע למיתתן של משה ואהרן ואמר אם אני מת במטתי כמשה ואהרן אני, ואם לאו אין אני כמשה ואהרן.

ובפעם שלישית כשברך בלעם את ישראל, מה אמר להם (במדבר שם) "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל כנחלים נטיו כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וירם מאגג מלכו וגו' מברכיך ברוך" וגו'. וכי מה טיבן של נחלים אצל בתי כנסיות ובתי מדרשות שאומר כנחלים נטיו אצל מה טובו אהליך יעקב, אלא לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מן הטומאה לטהרה כך בתי כנסיות ובתי מדרשות מעלין את האדם מן הטומאה לטהרה. כיצד, אלא מביאין את האדם מחובה לזכות, לכך נאמר כנחלים נטיו. ומאי "כגנות עלי נהר", אלא אלו מלמדי תינוקות שבישראל שהם מוציאים מלבם חכמה בינה דעת והשכל ומלמדין להתינוקות לעשות רצון אביהם שבשמים, לכך נאמר "כגנות עלי נהר".

כ"ד) "וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח א-להים", מיד בכה בלעם בלבו והיה מצטער כאלו משברין את עצמותיו וגם מנקרין את עינו. והיה בלעם משים פיו לארץ, מיד שם הקב"ה דבר בפיו של בלעם והיה כופה אותו להתנבא כל אותם הטובות ונחמות על ישראל, שנאמר (שם) "וישם ה' דבר בפיו בלעם וגו' וישא משלו ויאמר וגו' מי מנה עפר יעקב וגו' כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" וגו'. מכאן אמרו שישראל הם גדולים בתורה יותר ממלאכי השרת, ואין צריך לומר שישראל הם גדולים יותר מכל באי עולם ומכל מעשה ידיו שברא בעולמו, לכן שנו חכמים במשנה "הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים".

מאי "מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל", אלא כמה עפר יש בהן בישראל שהן עוסקים בהן בדברי תורה שהן מגינים על ישראל ודומין לכלי זיין, שנאמר (ש"ה ח) "ברח דודי" וגו'. כמה בעלי בתים יש בהן בישראל שעוסקין בתורה, וכן היה מיום שבחר הקב"ה באברהם אבינו ע"ה ועד עכשיו כמה נערים וקטנים יש בהן בישראל שהן בחותמיהן עד שהן נכנסין לחופתן, כמה נערות בתולות יש בהן בישראל שהן בחותמיהן עד שעה שנכנסו לחופתן.

מעשה בבת אחת שהיה אביה חבר לעכו"ם, והיו אוכלין ושותין ומטיבין את לבם

דבר אחר, שאי אליו כפיך על נפש עולליך העטופים ברעב בראש כל חוצות, מכאן אמרו; יבקש אדם רחמים על עצמו ועל אשתו ועל בניו ועל בני ביתו, שלא יצא אחד מהן לידי דבר מכווער. ולא יראה אדם את אביו ואת אמו כשהן מדברים דברים יתרים ויחריש להם, ואם עשה כן הוא והם אינם ממלאים ימיהם ושנותיהם, שנאמר "רק הישמר לך ושמור נפשך מאד" וגו' (דברים ד).

מאי "העטופים ברעב בראש כל חוצות", הוי אומר אין חוצות אלא בתי כנסיות ובתי מדרשות, שנאמר (ירמיה ה) "שוטטו בחוצות ירושלים" וגו'. באותה שעה היה הקב"ה מכניס יגון ואנחה בלבו, ואין שום כל בריה היה מכיר בו, שנאמר (ישעיה ט"ו) "בחוצותיו חגרו שק" וגו'. וכשבא בלעם בן בעור אצל בלק מלך מואב לקלל את ישראל, היה בא ומוצאן לישראל שיושבים קהילין קהילין ועוסקים בתורה, ועליהם הוא אומר "קנאת סופרים תרבה חכמה", זהו סימן טוב לישראל שנאמר (במדבר

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

רבי חיים פינטו זיע"א היה כידוע, נוהג להסתובב ברחובות ובשווקים כדי להתרים את בני ישראל לצדקה עבור העניים והנזקקים. את הכסף היה נוהג לצרור בתוך מטפחת שהיתה מיוחדת לצורך מצוה זו.

בסוף כל יום, טרם התיישב ללמוד תורה, היה נוהג לכבס את המטפחת. כששאלו אותו תלמידיו לפרש הדבר, הסביר להם: "אני מכבס את המטפחת מקליפות, ומלכלוך העולם הזה. הלכלוך הכי גדול בעולם הזה - הוא הכסף, ולכן לאחר גמר נתינת הצדקה אני מכבס את המטפחת".

והדבר ידוע ומפורסם בקרב יהודי מרוקו, שרבי חיים פינטו זיע"א היה מכבס מפעם לפעם את מטפחתו שבה הוא צורר את מטבעות הכסף.

ובאותו ענין: מסופר שלילה אחד לא יכול היה רבי חיים זיע"א להירדם. מיד ירד ממיטתו, ניגש אל אשתו ושאל אותה: שמא שלחת ידך בממוני? והיא השיבה לו: הן, נטלתי מכספך שהיה מיוחד לעניים, לצורך כבוד השבת.

רבי חיים זיע"א הסביר לה בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים כי אינו שבע רצון ממעשה זה, הוא התבטא ואמר: "מתוך ששלחת ידך בכסף שייחדתי לעניים, נכנס בבית ריח של לכלוך העולם הזה, ובשביל הריח הזה איני יכול לישון".

מיד נטל את הכסף מידה והצניעו לעניים, ואז נרדם מיד.

הבטחת העושר

הצדיק כ"ק רבי חיים זיע"א פגש פעם ביהודי בשם יחיא כהן ע"ה. אמר לו הצדיק: אני יודע שיש לך בכיסך כן וכך כסף. תן לי לצדקה סכום כסף, וישאר לך סכום כסף מסוים (בנוקבו את הסכום שיישאר לו). יחיא שאל את הצדיק: אם אתן כל כך הרבה לרב מה יישאר לי בסופו של דבר?

השיב לו הצדיק: אני מבטיח לך שסכום הכסף שיישאר ברשותך, תשרה בו ברכה, לבניך ולבני בניך.